O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA`LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

«Tasdiqlayman»
Urganch davlat universiteti rektori
________B.Abdullayev
________2024 yil

EKSPERIMENTAL PSIXOLOGIYA FANINING O`QUV DASTURI

Bilim sohasi:	300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta’lim sohasi:	310000 - Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60310300- Psixologiya

Urganch–2024

Mazkur o`quv dastur 60310300- Psixologiya ta`lim yo`nalishi malakaviy talablari va o`quv rejasi asosida ishlab chiqilgan.

Mazkur o`quv fan dastur "Pedagogika va psixologiya" kafedrasining 2024-yil "____" _____.dagi yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan (-sonli bayonnoma).

Pedagogika va psixologiya kafedrasi mudiri: __________ **M.X.Djumaniyazova**

Mazkur o'quv dastur Pedagogika fakulteti Kengashining 2024 yil __.__.dagi yig'ilishda muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan. (_-sonli bayonnoma).

Sport faoliyati, pedagogika va psixologiya fakulteti dekani: __________ **A.Xudayberganov**

Mazkur o'quv dastur Urganch davlat universiteti kengashining 2024 yil __.__dagi __-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

O'quv ishlari bo'yicha prorektor ______________**S.U.Xodjaniyazov**

Akademik faoliyat va registrator departamenti boshlig'i: ______________**G'.R.Matlatipov**

Fan/modul kodi EKP123416		**O'quv yili** 2024-2025 2025-2026	**Semestr** 2 3-4	**ECTS - Kreditlar** 2-semestr – 6 3-semestr – 6 4-semestr – 4	
Fan/modul turi Majburiy		**Ta'lim tili** O'zbek		**Haftadagi dars soatlari** 2-semestr – 4 3-semestr – 6 4-semestr – 4	
	Fanning nomi	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**		**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
1.	**Eksperimental psixologiya**	2-semestr – 60 3-semestr – 90 4-semestr – 60		2-semestr – 120 3-semestr – 90 4-semestr – 60	480

2. **I. Fanning mazmuni**

Fanining maqsadi: talabalarda eksperimental bilimlarni shakllantirish, ularda eksperimental psixologiyaning nazariy-metodologik asoslarini tizimlashtirish, psixologik emperik metodlarining amalda o`tkazish ko`nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Fanining vazifalari : fanning asosiy tushunchalari bilan tanishish; psixologiyada nazariy va emperik jihatlarini metodologik asoslarini tahlil qilish;eksperimental psixologiyaning ilmiy asoslarini o`rgatish;psixologik jarayonlarni tahlil va tadqiq etish malakasini hosil etish;psixologik qonuniyatlarni psixofiziologik va psixofizik qonuniyatlar asosida rivojlantirishni o`rgatish;emperik tadqiqotlarni tahlil qilishda shaxsiy professional kompetensiyalarda bir butunlik tizimini saqlab qolish;gumanitar muammolarga ega bo`lgan psixologik tahlillarga qiziqishni orttirish;fanning asosiy tushuncha va tamoyillarini o`zlashtirishda talabalarda tanqidiy tafakkurni rivojlantirishga o`rgatish.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)
II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Bo'lim. Eksperimental psixologiyaga kirish

1-mavzu. Eksperimental psixologiya: tushuncha tarixi

Fiziologik psixologiya paydo bo`lishining tarixiy shart-sharoitlari. G.Gelmgols – psixofiziologiya asoschisi sifatida. Psixofizika fanining paydo bo`lishi va shakllanishida E.Veber va T.Fexner tadqiqodlarining o`rni. V.Vuntning eksperimental psixologiya yo`nalishiga doir izlanishlarining mohiyati va E.Titcherning laboratoriya metodlari. Bilish jarayonlarini eksperimental tahlil yetishning murakkab qirralari. Ebbingauz, Brayyan va Xarterlarning eksperimental psixologiya nuqtai nazaridan olib borgan tadqiqodlari.

2-mavzu. Eksperimental psixologiyaning hozirgi davrdagi holati. Psixologiyada ilmiy tadqiqotlarning metodologik asoslari

Psixologiya fani metodologiyasi. Eksperimental psixologiyaning hozirgi davrdagi

piramidasi. Ilmiy tadqiqodning bosqichlari, turlari. Nazariya va uning tarkibiy tuzilishi. Ilmiy muammo. Asosiy umumilmiy tadqiqot metodlari.

Psixologiyada ilmiy bilish. Paradigma tushunchasi. Paradigmalar o`zgarishi fanning rivojlanish jarayoni sifatida (T. Kun). Ilmiy nazariya tushunchasi. Ilmiy faraz tushunchasi. Gipotezalar verifikatsiyasi va falsifikatsiyasi. Empirik yuklama tushunchasi. K.Xoltskamp sxemasi.

Metod, metodika va metodologiya tushunchalari. Psixologiyada ma'lumotlarning uch manbasi (R. Kettell). Psixologiyada neyrofiziologik ma'lumotlarning ahamiyati. Ilmiy bilish mezonlari. Psixologiyada ob'ektivlik muammosi. Psixologiyada nomotetik va ideografik yondashuvlar. Psixologik tadqiqotlarni miqdoriy va sifat tahlil metodlari. Psixologik tadqiqotlarni o`tkazish etikasi.

3-mavzu. Psixologik eksperimentning asoslari.

Psixologik eksperimentning tushunchasi. Tor ma'noda va keng ma'noda eksperiment so`zining tushunchasi. Muammoning amaliy jihatdan o`rganish mohiyati. Kuzatish dastlabki manbalarni to`plash metodi sifatida. Ilmiy farazlarning shakllantirilishi. Laboratoriya eksperimentining o`ziga xosligi. Tajribani rejalashtirish. To`plangan ma'lumotlarni qayta ishlash.

4-mavzu. Psixologik tadqiqot metodlari klassifikatsiyasi, tadqiqotlarni tashkil etishga qo`yiladigan talablar

Noeksperimental psixologik metodlar. Noeksperimental metodlar, so`rovnoma bilan uzviy bog'liqligi. Psixologik tajribalarda so`rovnoma metodlari. Psixologik metodlarning mohiyati.Psixologik tadqiqotning metodlari. Psixologik metodlarning umumilmiy klassifikatsiyasi.

Adabiyotlar bilan ishlash va uni tizimga keltirish. Eksperimental tadqiqodning tajriba sinovini tashkillashtirish. Abstraksiya va kontsentizatsiya. Induksiya va diduksiya. Analiz va sintez. Klassifikatsiya taqqoslash va umumlashtirish.

5-mavzu. Kuzatish va o`zini o`zi kuzatish metodi

Turmushdagi va kasbiy kuzatish. Kuzatish metodini tatbiq etish sohalari. Kuzatish tadqiqot metodi sifatida: predmeti, sharoiti, vositalari, usullari. Kuzatish turlari. Tizimsiz kuzatishning o`ziga xos jarayonlari. Tizimlashtirilgan bir biriga bog`liq bo`lmagan kuzatishning o`ziga xosligi. Kuzatish rejasini tuzish bosqichlari. Kuzatish natijalarini qayd etish holatlari. Kuzatish natijalarining xolisligi muammosi.

Tarixiy sharh. Empatiya muammosi. O`zini o`zi kuzatish metodlari. Shaxs tajribasi fenomeni. Tatbiqiy psixologiya. Psixologiya metodlari. Kommunikatsiya muammosi.

6-mavzu. Verbal-kommunikativ metodlar

Suhbat metodi. Suhbat metodining umumiy xarakteristikasi. Turmushda va kasbiy suhbat. Suhbat metodining tatbiq etish maqsadlari va sohalari. Suhbat rejasi. Suhbat o`tkazish joyi va davomiyligi. Suhbat bosqichlari va uni protokollashtirish. Psixologik muloqot, muloqot o`rgatish usullari. Tadqiqot praktikumi. Suhbat texnikasi.

So`rov metodi. So`rov o`tkazish tasniflari. So`rov strukturasi. Psixometrik tekshiruv. Anketa so`rovi. Anketa ko`rinishlari va ularning tavsifi. Tadqiqot praktikumi. So`rov o`tkazish uchun anketa ishlab chiqish.

Intervyu usuli. Intervyu suhbat va so`rov mujassamligi sifatida. Intervyu ko`rinishlari. Chuqurlashtirilgan intervyu. Intervyu tizimini ishlab chiqish. Respondentlar uchun savollarni shakllantirish qonun qoidalari. Intervyu o`tkazish jarayonlari. Tadqiqot praktikumi.

2-Bo'lim. Shaxs psixologiyasi. Ichki regulyasiya

1-mavzu. Shaxsni o`rganishning biografik metodi.

Biografik metod asosida shaxs xarakteristikasini tuzish. Biografik anketaning shakllantirilishi. Tadqiqotni tashkil etish. Tekshiriluvchiga yo`riqnma. Bayonnomani tuzish. Shaxs shakllanishi xronologik jadvali. Kontent-tahlil metodi.

2- mavzu. Shaxs yo`nalganligini o`rganish

Shaxs haqida tushuncha. Shaxs nazariyalari. Shaxsni yo`nalganligini va uni o`rganuvchi metodlar. Shaxsni yo`nalganligini aniqlash jarayoni. Shaxsni yo`nalganligini o`rganuvchi anketa o`tkazish uchun zaruriy ma'lumotlar.

3-mavzu. Kasbiy qiziqish va mayllarni eksperimental o'rganish

Bilish jarayonlari va qiziqishning uzviy bog`liqligini o`rganish (maktab o`quvchilarida anketa metodi yordamida. Anketa 78 savoldan iborat. Savollar kasbiy qiziqishga nisbatan yo`naltirilgan. Qiziqishlar xaritasi javob varaqasini to`ldirish vazifasini to`g`ri tushuntirish). Qiziqishlar xaritasi metodikasi yordamida to`plangan ma'lumotlarni qayta ishlash. Kasbiy qiziqishlar bo`yicha individual xulosalash.

4-mavzu. Shaxs temperamentini tadqiq etish usullari

Asab tizimi xususiyatlarini o`rganishda kuzatish metodi (M.K.Akimova va T.V.Kozlovaning kuzatuv sxemasi). Temperamentning uch xususiyatini o`lchash uchun G.Ayzenkning shaxs so`rovnomasi: ekstroversiya, introversiya, neyrotizm. Temperamentning uchta asosiy xususiyatini baholash uchun asab tizimi xususiyatlari so`rovnomasi (Ya. Strelyayu): qo`zg`alish kuchi, tormozlanish kuchi, asabiy jarayonlarning harakatchanligi. A.Belovning "Temperament formulasi" so`rovnomasi to`rtta temperament turlarining jiddiyligini aniqlash uchun. Asab tizimining xususiyatlarini o`rganish metodikasi (B.A.Vyatkin) asab tizimining uchta xususiyatini baholash uchun: qo`zg`alish kuchi, tormozlanish kuchi, asabiy jarayonlarning harakatchanligi.

5-mavzu. Xarakter aksentuatsiyasini o`rganish

Psixologiyada "Xarakter aksentuatsiyasi" tushunchasi. Aksentuatsiya inson shaxsining o`ziga xos xususiyati sifatida. Psixologiyada "Xarakter aksentuatsiyasi" tushunchasini ishlab chiqish. K.Leongard, A.E.Lichkoning qarashlari. Xarakter aksentuatsiyasi o`smir deviant xulq-atvori omili sifatida. Shaxs xarakter aksentuatsiyasi diagnostikasi.G.Shmishek, K.Leongard test-so`rovnomasi. Shaxsning xarakteri va temperamenti aksentuatsiyasini aniqlash metodikasi. Leongard tomonidan aniqlangan 10 ta aksentuatsiya tiplarining ikki guruhga bo`linishi: xarakter aksentuatsiyasi (namoyishkorlik, pedantizm, qotib qolganlik, qo`zg`aluvchanlik) va temperament aksentuatsiyasi (gipertimlik, distimlik, havotir-qo`rquv, siklotimlik, affektivlik, emotivlik).

6-mavzu. Ehtiyojlar faoliyatning ichki undovchisi-motivatori sifatida. Ehtiyojlarni o'rganish usullari

Ehtiyoj muammosi. Ehtiyoj va zaruriyat tushunchasi. Ehtiyoj zaruriyatning qondirish manbai. Ehtiyoj tushunchasi, muvaffaqiyatga intilish manbai sifatida. Ehtiyoj boylik sifatida.

Ehtiyoj holat sifatida. Shaxsning ehtiyoji muntazam reaktsiya sifatida. Ehtiyojning biologik va psixologik komponentlari. Shaxsning ikkilamchi darajali ehtiyojlari. Shaxsning ehtiyojlarni rivojlanish bosqichlari. Ehtiyojlar klassifikatsiyasi. Ehtiyojlarning namoyon bo`lishini o`ziga xos xarakteri. Ehtiyojni o`rganish metodlari.

7-mavzu. Shaxs motivatsiyasi eksperimental psixologiyada tadqiq etish

Motivatsiya haqida umumiy tushuncha. Motiv maqsad sifatida. Motiv va motivatsiyani tadqiq etish muammolari (J. Godfrua). Motiv qo`zg`atuvchi sifatida (V.K. Vilyunas, A.Fayzullaev). Motiv umid tariqasida (K.Levin). Motiv qat'iy omil sifatida. Motivatsiyaning ontogenetik asoslari. Ustunlik qiluvchi ehtiyojlar turli yosh davrilarida.

8-mavzu. Motivatsiya va motivlarni o`rganish metodlari

Motivatsiya tadqiqot obyekti sifatida (Rubinshteyn S.L., Myasishev N., Kronbax L.). Motiv va motivatsiya. Motiv va ehtiyoj. Motivatsii indikatori. SHaxsxulk atvorida namoyon bo`luvchi uzaga xos motivlar (Yakobson P.M.). SHaxsiy xususiyatlar va uning motivatsiyaga ta'siri. Yo`naltirilgan metodikalar. Proektiv metodikalar. L.Frankning proektiv metodikalari klassifikatsiyasi. Motivirovka va motivatorlarni o`rganish - suhbat, so`rov, anketa. Shaxs xatti-harakatlarini kuzatish. Motivlarni aniqlashga qaratilgan eksperimental metodlar.

9-mavzu.Shaxsning hissiyotlari ekspremental psixologiyada tadqiq etish

Hissiyotning yuzaga kelishi. Fiziologik harakat va hissiyot. Affektiv va kognitiv tizim. Hissiyot, affektlar. Tug`ma, shakllangan va o`zlashtirilgan hamda o`zgaruvan hissiyotlar. Emotsiyani shaxsga ta'siri. (Tomkins). Hissiyot va bilish jarayonlari. (Randal, Izard). Hissiyot vazifalari (Klapared E.). Hissiyot klassifikatsiyasi (J.-P. Sartr, R.U. Liper, P.K. Anoxin, va boshqalar.). Emotsiya dinamikasi (Vundt V.). Hissiyotning fiziologik mexanizmlari. Hissiyot nazariyasi (U.Djems, K.G.Lange).

10-mavzu. Shaxsning emotsional jabhasi va uni o`rganish metodlari

Ongsizik va emotsiyalar. Emotsiyalarning tavsifi. Emotsiyaning shaxsga ta'siri. Emotsiyalar shaxs va emotsiya nazariyalarida.

Hissiyot biologik jarayonlar maxsuli sifatida. Emotsional patternlar shaxs xususiyati sifatida. Hissiyot moslashuv asosi sifatida. Emotsional psixologik tiplar.

Emotsional xolatlarni tashxis etishning metodologik masalalari. Emotsiyalarning fiziologik ko`rsatgichlari va tashxisi. Inson emotsional olami xususiyatlarining psixologik tashxisi. Savolnomalardan foydalanish, Yuz ifodasi orqali emotsiyalarni tashxis etish. Ranglar testidan foydalanish.

11-mavzu. Iroda haqida umumiy tushuncha. Ichki irodaviy boshqaruv.

Iroda haqida tushuncha. Irodaviy harakatlar va irodaviy jarayonlar tavsifi. Irodaning asosiy xususiyatlari. Xulq-atvorni irodaviy boshqaruv. Shaxs irodasining shakllanishi. Iroda mexanizmlari. Iroda va burch. Iroda psixologik boshqaruvning alohida turkumi sifatida.

12-mavzu. Irodaning buzilishi va irodasizlik xulq-atvori

Iroda ixtiyoriy hissiyot sifatida. Ixtiyoriy diqqatning buzilishi. Ixtiyoriy xotiraning buzilishi. Irodaviy xususiyatlarni o`rganishga yo`naltirilgan metodlar (Ivannikov V.A.). Irodaviy harakatlarning buzilishi.

13-mavzu. Irodaviy xususiyatlarni o`rganish metodlari

Irodani kuchini baholash metodi (Ivannikov V.A.). Irodaning sifat va darajasini o`rganish muammolari. Irodaviy xususiyatlarni tahliliga yo`naltirilgan metodlar. Ekstensiv metod irodaviy faollikka yo`naltirilganligi. Umumlashtirish metodi tavsifnoma asosida. O`zaro baholash metodi. O`z - o`zini baholash metod (E.S.Maxlax, Rapport I.A.). Laboratoriya eksperimenti. Qat'iyatlikning diagnostikasi. Botirlikning darajasini diagnostikasi (Kalashnikov G.A.). Sabrlilik (qanoat) eksperimental diagnostikasi.

3-Bo'lim. Bilish jarayonlari

1-mavzu. Psixologik o`lchov

Dastlabki psixologik o`lchov nazariyalari. O`lchov shkalalarining turlari. Psixologik o`lchovlarining turlari. Test va o`lchov nazariyalari. Dastlabki ma'lumotlarni natijalarni qayta ishlash va dastlabki xulosalar. Natijalarni izohlash va taqdim etish.

2-mavzu. Sensor deprivatsiyasi

Sensor deprivatsiya tushunchasi. Sensor deprivatsiyasining namoyon bo`lish shart-sharoitlari. Sensor deprivatsiya sharoitida psixik o`zgarishlar. Sensor deprivatsiyasi eksperimental o`rganish metodlari.

3-mavzu. Sezgi psixofizikasi

Sezgi pog`onalari va analizatorlarning sezgirligi. Absolyut va differensial sezgirlik. Absolyut sezgirlikni o`lchash. Sezgining subyektiv va obyektiv ko`rsatgichlari. Differensial sezgirlikni o`lchash. P.Buger-E.Veber, T.Fexner qonunlari.

4-mavzu. Perseptiv timsollarning tashkil topishi: o`rganish metodlari

Sezgi va idrok, ularning farqlari. Idrok turlari. Idrok timsolining xususiyatlari: predmetlilik, yaxlitlik, konstantlik, kategoriyalilik. Idrok hajmini o`rganish.

Teri sezgirligining va teri idrokining murakkab shakllari. Teri idrokida harakatning o`rni. Teri timsolining qurilish bosqichlari. Informatsion belgilar va teri timsolining qurilishi. Teri sezgirligining fazoviy chegaralarini o`rganish. Passiv va aktiv teri sezgisida shakl idroki.

5-mavzu. Idrokning murakkab shakllari va ularni o`rganish metodlari

Ko`rish idrikoda konstantlilikni o`rganish - predmet shakllarining konstantligi. Makonni ko`rish orqali idrok etish. Stereoskopik idrok. Vaqtni idrok qilish. Harakatni idrok etish. Vaqtni idrok qilishni o`rganish. SHaxsning psixologik yoshi. Kuzatuvchanlikni o`rganish. Idrokda bilishni nazorat qilishni o`rganish.

6-mavzu. Diqqat konsentratsiyasi va barqarorligini eksperimental o`rganish

Diqqat kontsentratsiyasining o`quv jarayonidagi o`rnini o`rganish. Diqqat kontsentratsiya qobiliyatini baholash. Diqqatning charchashi beqarorligini o`rganish. Diqqatning barqarorligi va bo`linuvchanligini o`rganish. Diqqatni kuzatish tartibi, tadqiqotning yo`nalganligi.

7-mavzu. Diqqatning ko`chuvchanligi va taqsimlanishini o`rganish

Zarur axбorotni faol tanlashda diqqatning ko`chuvchanligini o`rganish (Shulte jadvali bo`yicha).Diqqatning taqsimlanish tezligini o`rganish. Turli sharoitlarda yangi ma'lumotlarni tanlash ва ularni mashq asosida avvalgilari bilan solishtirish. Intellektual mashq asosida ixtiyoriy diqqatning xususiyatlarini o`rganish.

8-mavzu. Qisqa muddatli va operativ xotiraning hajmini o`rganish

Qisqa muddatli ko`rish xotirasini o`rganish. Qisqa muddatli ko`rish xotirasini baholash. Qisqa muddatli obrazli xotirani o`rganish. Ixtiyoriy va ixtiyorsiz xotira. Ixtiyoriy va ixtiyorsiz xotirani diagnostikasi.

Operativ xotirani o`rganish. Ixtiyorsiz esda olib qolishni o`rganish. Qisqamuddatli xotirani ko`lamini va hajmini o`lchash. Qisqamuddatli xotira hajmi vaaxboratlar ko`lamini o`rganish. Operativ xotira hajmini o`rganish.

9-mavzu. So`z-mantiqiy va obrazli xotirani o`rganish metodikasi

Mexanik ва mantiqiy xotirani o`zaro bog`likligini o`rganish. Ikki qator so`zni eslab qolish metodikasi. Mexanik va mantiqiy xotirani o`rganish uchun zarur materiallar. Mexanik va mantiqiy xotirani o`rganish natijalarini hisoblash va tahlil.

Qisqa muddatli ko`rish xotirasini baholash. Obrazli xotirani o`rganish.

10-mavzu. Tafakkur jarayoniga psixologik omillarning ta'siri

Tafakkur haqida tushuncha. Tafakkur operatsiyalari tahlili. Masalani angash va uni to`g`ri yechimini topishga yordam beruvchi va to`sqinlik qiluvchi shart-sharoitlar. Muayyan darajadagi motivatsiya va o`tmish tajribaning aktualizatsiyasi. Yo`nalganlik va ustanovkaning ta'siri. Masalalarni yechishda oldingi tajribalarning tanlovchan ta'siri. Axborot selektivligi. Yu.F.Polyakovning tajribalari. K.Dunker vaA.Lachins tajribalari.

11-mavzu. Tafakkurni eksperimental usullar yordamida tadqiq etish

Ovoz chiqarib muloxaza yuritish metodi va masalalarni yechish jarayoni tahlili va metodlari. Vyursburg maktabi. Geshtaltpsixologiya, ovoz chiqarib muloxaza yuritish metodi. Fikrlash jarayoni eksteriorizatsiyasi. Ovoz chiqarib muloxaza yuritish metodining kamchiliklari. L.S.Vigotskiy va L.S.Saxarov metodikasi.

12-mavzu. Tafakkur va intellektual qobiliyatlar

Intellekt tushunchasi. Intellekt nazariyalari. Spirmen, Kettel, Bine, Gilford va boshqalar tadqiqotlari. Intellektual rivojlanishni o`rganish metodlari.

13-mavzu.Semantik differentsial metodi bo`yicha nutq birliklari semantikasini o`rganish

Semantikaga nazariy qarashlar. Mazmun turlari: signifikativ, denotativ, tuzilmaviy, pragmatik. Ch.Morris, A.Chyorch, de Sossyur, Ch. Osgud, F.Polan, L.S.Vigotskiy, A.N.Leontev tadqiqotlari. "Ma'no" va "mohiyat" tushunchalari. Nutq mazmuni komponentlari, so`zlarning affektiv bo`yoqdorligi. Ch.Osgudning semantik differentsial metodi.

III. Laboratoriya mashg`ulotlar bo`yicha ko`rsatma va tavsiyalar

Laborotoriya mashg`ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. E.A.Klimovning differensial-diagnostik so`rovnomasi
2. Psixogeometrik test
3. Kasbiy yo`nalganlikni aniqlash metodikasi
4. Kasbiy qiziqish va layoqatni eksperimental o'rganish
5. Dembo-Rubinshteynning o`z-o`zini baholash metodikasi
6. Shaxsni R.B.Kettellning "Shaxsni 16 omilli so'rovnomasi" asosida o'rganish
7. Shaxs xarakteri va temperamentini eksperimental o`rganish
8. Shaxs temperamentini V.M.Rusalov metodi yordamida o'rganish
9. Ya.Strelyauning temperamentni aniqlash test-so`rovnomasi
10. Mayers-Briggs so`rovnomasi
11. Subyektiv nazorat darajasini o`rganish metodikasi
12. Shmishekning xarakter aksentuatsiyasini aniqlash metodikasi
13. "Mavjud bo`lmagan hayvon" metodikasi
14. "Uy.Odam.Daraxt" metodikasi
15. Qo`l testi (Hand-test)
16. Tarjimai xol(Biografik usul)
17. Inson ehtiyojlari tizimini o`rganish.
18. Muvaffaqiyatga erishish va muvaffaqiyatsizlikdan qochish motivatsiyasini o`rganish.

19. Guruhdagi xulq-atvor motivatsiyasini o`rganish
20. Shaxs emotsional xolatini tashxis etish.
21. Shaxs tajovuzkorlik holatini tashxis etish
22. Shaxsda stress holatini tashxis etish
23. Shaxs depressiv xolatlarini tashxis etish.
24. Shaxs xavotirlanish darajasini o'rganish
25. Shaxs optimistik kayfiyatini o`rganish.
26. Shaxs irodaviy tuzilishini o`rganish. Shaxsning irodaviy ko`lami
27. Iroda patologiyasi.
28. Ko`rishning mutloq chegaralarini aniqlash
29. Rang kontrastlaridagi qo'zg'alishning so'nish jarayonini o'rganish
30. Faol va nofaol teri sezgisida shaklni idrok etish
31. Ko'ruv idrokida bilish jarayonlarining nazorat xususiyatini o'rganish
32. Dominant idrok kanalini aniqlash
33. Kuzatuvchanlikni o'rganish
34. Diqqatning ko'lami va hajmini o'rganish (Burdon jadvali bo'yicha)
35. Diqqatning ko'chuvchanligini o'rganish ("Qizil-qora jadval" metodikasi)
36. Diqqat xususiyatlarini Krepelin metodikasi bo'yicha o'rganish
37. Mexanik va mantiqiy xotira bog'liqligini o'rganish
38. Qisqa muddatli xotira hajmini o'rganish
39. Obrazli xotirani o'rganish
40. Piktogramma metodi yordamida bilvosita xotirani o'rganish
41. So'z-mantiqiy tafakkurni baholash
42. Tafakkur operasiyalarini o'rganish
43. A.Lachins metodikasi bo'yicha masalani yechish usuliga ustanovkaning ta'sirini o'rganish
44. Tafakkur stilini aniqlash
45. Ovoz chiqarib mulohaza yuritish metodi yordamida masalaning yechimini topish jarayonini o'rganish ("25" o'yini)
46. L.S.Vigotskiy va L.S.Saxarov metodikasi
47. Sotsial intellekt darajasini o'rganish
48. Intellektni o'rganish
49. Intellektual qobiliyatlarni "Ortiqchasini o'chiring!" metodikasi yordamida o'rganish
50. Bevosita assotsiativ test yordamida nutqni o'rganish
51. Nutqning psixolingvistik xususiyatlarini o'rganish
52. Nutq rigidligi va egotizmni o'rganish
53. So'zlarning ma'nosi va mohiyati orasidagi bog'liqlikni Ch.Osgudning "Ma'nolarni o'lchash" metodi yordamida o'rganish

Laboratoriya mashg`ulotlarini o`tkazish rivojlantiruvchi va muammoli ta'lim tamoyillari asosida ko`rilishi lozim. Laboratoriya mashg`ulotlari auditoriyada ham, dastlabki tadqiqotlarni amalga oshirish sharoitida ham o`tkazilishi mumkin. Tadqiqotda talabalarning o`zlari albatta ishtirok etadilar va bu ularga zarur tajribalarni egallab, kasbiy muhim sifatlardan biri sanalgan refleksiyani shakllantirishlariga yordam beradi. Shu bilan bir qatorda turli yoshdagi, xar xil toifadagi insonlar xam tadqiqotda ishtirok etadilar. Bunday vaziyatlarda talabalar

sinaluvchilar bilan aloqa o`rnatish, tashxis natijalarini izohlash malaka va ko`nikmalarini egallaydilar. Laboratoriya mashg`ulotlarini o`tkazish davomida o`qitish filmlari qo`llanilishi mumkin.

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Fiziologik psixologiyaning paydo bo`lish shart-sharoitlari.
2. G.Gelmgols – psixofiziologiyaning asoschisi sifatida.
3. Psixofizika fanining shakllanishida E.Veber va T.Fexner tadqiqodlarining o`rni.
4. V.Vuntning eksperimental psixologiyasi.
5. E.Titchenerning radikal introspiktsionizmi.
6. Murakkab bilish jarayonlarini eksperimental o`rganish.
7. Ebbingauz, Brayn va Xarterlarning eksperimental tadqiqotlari.
8. Kasb tanlashga doir psixologik tadqiqodlar.
9. Eksperimental psixologiyaning asosiy tamoyillari.
10. Psixologiyada eksperimental metodining tarixi.
11. Umumiy psixologiyada eksperimental metodining rivojlanishi.
12. Fanning metodolik muammolari: nazariya va uning tarkibiy tuzilishi, ilmiy muammo, ilmiy faraz va asosiy umumilmiy tadqiqot metodlari.
13. Psixologiyada empirik metodlar.
14. Tabiiy va laborotoriya sharoitlarida kuzatish.
15. Eksperimental muomala, eksperimentator va uning shaxsi va faoliyati.
16. Eksperimentda sinaluvchi, uning shaxsi va faoliyati, psixologik eksperiment vaziyati.
17. Eksperimental tadqiqot etikasi.
18. Psixologning axloqiy tamoyillari va xulq-atvori kodeksi.
19. Psixologik eksperiment jarayoni va uning asosiy xususiyatlari.
20. Eksperimental o`zgaruvchilar va ularni nazorat qilish.
21. Eksperimental o`zgaruvchi turlari.
22. Eksperimental rejalar.
23. Korrelyatsion tadqiqotlar.
24. Eksperimental tadqiqot natijalarini taqdim etish shakllari.
25. Ilmiy maqolani rasmiylashtirishga qo`yiladigan talablar.
26. Psixologik tadqiqot tarkibi va mantiqiy izchilligi.
27. Empirik tadqiqotning umumiy tavsifi.
28. SHaxs rivojlanishining turli davrlarida motivatsion jarayonning ahamiyati
29. Hozirgi zamon psixologiyasida testning dolzarb muammolari
30. Emotsiyalarning shaxs shakllanishidagi o`rni
31. Emotsiyalar va insonning xronologik yoshi
32. Emotsionallikning inson hayot faoliyatigi ta'siri
33. Irodaviy boshqaruv va inson shaxsining rivojlanishi
34. Inson irodasining tabiati
35. Irodaviy boshqaruv va irodaviy zo`riqish
36. Murakkab sharoitlarda irodaning namoyon bo`lishi

37. Ongli nazorat ixtiyoriy boshqaruv shakli sifatida
38. Yosh xususiyatlarining inson irodaviy boshqaruviga ta'siri
39. Xulq-atvor va faoliyatni ixtiyoriy boshqarishning psixofiziologik mexanizmlari
40. Psixologiya fanining klassik tadqiqotlarida metodik uslublar
41. Sinaluvchilarning eksperimentda ishtirok etish effektlari
42. Psixolog tadqiqotchining axloq kodeksi
43. Sensor shkalalar
44. Psixologik o`lchov xususiyatlari
45. Ko`rish idroki asimmetriyasi
46. Mutloq va differentsial sezgirlikni o`rganish
47. Emotsiyalarning idrokka tanluvchan ta'siri
48. Bilish jarayonlari va emotsiyalar
49. Sezgi va idrok jarayonlari rivojlanishi
50. Geshtaltpsixologiyada perseptiv tuzilmaning qonunlari
51. Idrok illyuziyalari va ularni amaliyotda qo`llash
52. Diqqatning barqarorligi va ixtiyoriy xotiraning bog`liqligi
53. O`quvchilar diqqatining ayrim yosh xususiyatlari
54. Diqqat konsentratsiyasi va so`z-mantiqiy xotira orasidagi bog`liqlik
55. Diqqatning taqsimlanishi va obrazli xotira
56. Boshlang`ich sinf o`quvchilari diqqatining ayrim xususiyatlari
57. Matematika darslarida bolalarning diqqatini tashkil etish
58. O`smirlarda diqqatning yosh va jins xususiyatlari
59. Katta sinf o`quvchilarida diqqatining ko`chuvchanligi va taqsimlanishini eksperimental o`rganish
60. Ixtiyorsiz xotirada faoliyatning o`rni
61. Diqqatni rivojlantirish metodlari
62. Xotirani rivojlantirish metodlari
63. Diqqat va xotira psixokorreksiyasi
64. Masalalarni yechishda oldingi tajribaning tanlovchanligining asosiy omillari
65. Masalalarni yechishda obyektlarning latent xususiyatlari
66. Ustanovkalarning masalalarni yechish uslubiga ta'sirini o`rganish
67. O`z-o`zini kuzatish metodi
68. Ovoz chiqarib mulohaza yuritish metodi
69. Tafakkur jarayonini o`rganish va axborot nazariyasi
70. Nutqni o`rganishda nazariy kommunikatsion model (jumlalarning morfem tuzilishi)
71. Nutqni o`rganishda tranformatsion model
72. Jumlalarni tuzish va tushunishning "bevosita komponentlar" bo`yicha modeli
73. Dj.Millerning jumlalarni taqqoslash metodikasi
74. Empirik tadqiqotning umumiy tavsifi

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan slayd - taqdimot tayyorlash va uni gapirib berish tavsiya etiladi.

3. **VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

	• eksperimental psixologiya fanining tarixi; eksperimental psixologiya fanining predmeti va vazifalari; laboratoriya tadqiqotlarining xususiyatlari; eksperimental psixologiya va praktikum fani metodlari; • kuzatish metodini turlari va ularga qo`yiladigan talablar; suxbat metodini turlari va ularni qo`llanishi mohiyati; anketa metodiga qo`yiladigan asosiy talablar; test usulini o`ziga xosligi; laboratoriya jihozlarini mashg`ulotda qo`llash talablari; proektiv metodlar xaqida tasavvurga ega bo`lishi; • eksperimental psixologiya va praktikum fani metodlarini; eksperimental tadqiqotlarini tashkil etish qoidalarini; psixologik laboratoriyadagi amaliy tadqiqot vazifalarini bilishi va ulardan foydalana olishi; • psixologik tadqiqotlarini tashkil etish va psixologik empirik metodlari; eksperimental psixologiya va praktikum fani metodlari qo`llash; shaxsni eksperimental o`rganish metodlarini qo`llashni; motiv, motivatsiya, emotsiya va irodaning turlari, xususiyatlari xamda sifatlarini eksperimental o`rganish ; sezgi va idrok xususiyatlarini laboratoriyada o`rganish; xotira va diqqatni eksperimental o`rganish metodikalari; tafakkur va nutqni eksperimental o`rganish metodikalari ko`nikmalariga ega bo`lishi kerak.
4.	**VII. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • ma’ruzalar; • individual topshiriqlar; • guruhlarda ishlash. • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • taqdimotlarni qilish;
5.	**VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, psixologik eksperiment o`tkaza olish, o`rganilayotgan jarayon to`g`risida mustaqil fikr yurita olish, shuningdek, joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni topshirish.
6.	**IX. Asosiy adabiyotlar.** 1. Advanced Research Methods for Applied Psychology: Design, Analysis and Reporting. Edited by Paula Brough. Routledge Third Avenue, New York, 2019. 333 p. 2. Karamyan M.X., Nurullaeva B.B., Bondareva E.V., Djumaniyazova M.X., Gazieva F.E. Eksperimental psixologiya. [Matn]: darslik. – Toshkent: Bookmany print, 2023. – 482 b. 3. Гудвин Дж. Исследование в психологии: методы и планирование. 3-е изд. СПб.: Питер, 2004. 558 с. 4. Дружинин В.Н. Экспериментальная психология. 2-е изд., перераб. и доп. СПб: Изд-во «Питер», 2000. 320 с. 5. Общий психологический практикум: Учебник для вузов. Стандарт третьего поколения/ Под ред. С.А.Капустина. СПб.: Питер, 2017. 480 с. 6. Основные методы сбора данных в психологии: Учебное пособие для студентов вузов / Под ред. С. А. Капустина. М.: Аспект Пресс, 2012. 158 с. 7. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии: Учеб. пособие/В. Д. Балин, В. К. Гайда, В. К. Горбачевский и др. Под общей ред. А. А. Крылова, С А. Маничева. СПб: Питер, 2000. 560 с.

	Qo’shimcha adabiyotlar. 1. Мирзиёев Ш.М.Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. Тошкент: Ўзбекистон. – 2017. -104 б. 2. Davis S. F. Handbook of Research Methods in Experimental Psychology. Blackwell Publishing Ltd, 2003. 515 p. 3. Howitt D., Cramer D. Introduction to Research Methods in Psychology. 3rd ed. Pearson Education Limited, 2011. 473 p. 4. Langdridge D., Hagger-Johnson G. Introduction to Research Methods and Data Analysis in Psychology. 3rd edition. Pearson Education Limited, 2013. 640 p. 5. Shaughnessy J.J., Zechmeister E.B., Zechmeister J. S. Research Methods in Psychology. 9th ed. McGraw-Hill, 2011. 512 p. 6. Глуханюк Н. С. Практикум по общей психологии: Учеб. пособие /Н. С. Глуханюк, Е. В. Дьяченко, С. Л. Семенова. 3-е изд. М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2006. 224 с. 7. Горбатов Д.С. Практикум по психологическому исследованию? Учеб.пособие. Самара: Издательский дом «БАХРАК-М», 2003. 272 с. 8. Качественные и количественные методы исследований в психологии: практикум/ сост. Т.А.Майборода. Ставрополь: Изд-во СКФУ, 2016. 90 с. 9. Корнилова Т.В., Смирнов С.Д. Методологические основы психологии. СПб: Питер, 2006.320 с. 10. Наследов А.Д. Математические методы психологического исследования. СПб.: Речь, 2012. 11. Практикум по общей психологии: учеб. пособие для студ. психологов. Часть II / сост.: В.П. Иванова, В.В. Еременко; под общ. ред. В.П. Ивановой. 2-е изд., испр. и доп. Бишкек.: Изд-во КРСУ, 2014. 289 с. 12. Психологический практикум «Мышление и речь»: учебно-методическоепособие / сост.: А.А. Маленов, А.Ю. Маленова. Омск: Изд-воОмГУ, 2005. 108 с. 13. Регуш Л. А.Практикум по наблюдению и наблюдательности. 2-е изд., переработанноеи дополненное. СПб.: Питер, 2008. 208 с. 14. Экспериментальная психология: Практикум: Учебное пособие для вузов/Т. Г. Богданова, Ю. Б. Гиппенрейтер, Е. Л. Григоренко и др.; Под ред. С. Д. Смирнова, Т. В. Корниловой. М.: Аспект Пресс, 2002. 383 с.
7.	Urganch davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas’ul:** M.Djumaniyozova - UrDU, “Pedagogika va psixologiya” kafedrasi dotsenti Z.Atamuratova - UrDU, “Pedagogika va psixologiya” kafedrasi o`qituvchisi
9.	**Taqrizchilar:** E.Raximova–UrDU “Pedagogika va psixologiya” kafedrasi dotsenti B.Nurullayeva – Ma’mun “Psixologiya va ijtimoiy fanlar” kafedrasi dotsenti, ps.f.n.